

Квантові обчислення

Лекція 6

Київський академічний університет

17 березня 2025

Задача Саймона

Нехай $f : \mathbf{B}^n \rightarrow \mathbf{B}^n$ така, що або

- 1) f обертовна (тобто перестановка множини $\mathbf{B}^n$)
- 2) f періодична з періодом 2 та є відображенням 2-до-1 (тобто кожний елемент образу має рівно 2 прообрази):

$$\exists \mathbf{s} \neq \mathbf{0} \forall \mathbf{x} f(\mathbf{x} \oplus \mathbf{s}) = f(\mathbf{x}) \text{ та}$$

$$\forall \mathbf{x}, \mathbf{y} f(\mathbf{y}) = f(\mathbf{x}) \implies \mathbf{y} = \mathbf{x} \text{ OR } \mathbf{y} = \mathbf{x} \oplus \mathbf{s}$$

Іншими словами

$$\exists \mathbf{s} \neq \mathbf{0} \forall \mathbf{x} \neq \mathbf{y} f(\mathbf{x}) = f(\mathbf{y}) \iff \mathbf{x} \oplus \mathbf{y} = \mathbf{s}$$

Потрібно визначити випадок та $\mathbf{s}$ (в деякому сенсі, першому випадку відповідає $\mathbf{s} = \mathbf{0}$).

Задача Саймона

Наприклад, $f : \mathbf{B}^3 \rightarrow \mathbf{B}^3$, $s = 110$,

$$000, 110 \xrightarrow{f} 101,$$

$$001, 111 \xrightarrow{f} 010,$$

$$010, 100 \xrightarrow{f} 000,$$

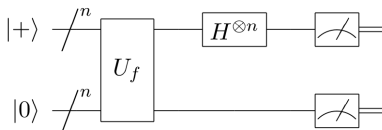
$$011, 101 \xrightarrow{f} 110.$$

Для визначення s шукаємо різні x, y , що $f(x) = f(y)$. Тоді $s = x \oplus y$. В найгіршому випадку доведеться зробити не менше за $2^{n/2}$ класичних запитів. Адже q запитів дозволять перевірити не більше за $q(q-1)/2$ можливих значень s . Тож має бути $q(q-1)/2 \geq 2^n$. В середньому також знадобиться приблизно $O(\sqrt{2^n})$ запитів.

Натомість, існує алгоритм який в середньому визначає s за $O(n)$ квантових запитів до U_f .

Задача Саймона, розв'язок

Для розв'язку застосовуємо наступну схему:

Тобто, на вход подаємо

$$|\phi\rangle = |u\rangle |0^n\rangle = |+\rangle^n |0^n\rangle = \frac{1}{2^{n/2}} \sum_{\mathbf{x} \in \mathbf{B}^n} |\mathbf{x}\rangle |0^n\rangle.$$

Маємо, що

$$U_f |\phi\rangle = \frac{1}{2^{n/2}} \sum_{\mathbf{x} \in \mathbf{B}^n} |\mathbf{x}\rangle |f(\mathbf{x})\rangle.$$

Використовуємо формулу з попередньої лекції

$$H^{\otimes n} |\mathbf{x}\rangle = \frac{1}{2^{n/2}} \sum_{\mathbf{y} \in \mathbf{B}^n} (-1)^{\mathbf{x} \cdot \mathbf{y}} |\mathbf{y}\rangle.$$

Отримуємо

$$\begin{aligned}(H^{\otimes n} \otimes I) U_f |\phi\rangle &= \frac{1}{2^{n/2}} \sum_{\mathbf{x} \in \mathbf{B}^n} H^{\otimes n} |\mathbf{x}\rangle |f(\mathbf{x})\rangle \\&= \frac{1}{2^n} \sum_{\mathbf{x} \in \mathbf{B}^n} \sum_{\mathbf{y} \in \mathbf{B}^n} (-1)^{\mathbf{x} \cdot \mathbf{y}} |\mathbf{y}\rangle |f(\mathbf{x})\rangle = \\&= \frac{1}{2^n} \sum_{\mathbf{y} \in \mathbf{B}^n} \sum_{\mathbf{z} \in \mathbf{B}^n} \alpha_{\mathbf{y}, \mathbf{z}} |\mathbf{y}\rangle |\mathbf{z}\rangle, \quad \alpha_{\mathbf{y}, \mathbf{z}} = \sum_{\mathbf{x}: f(\mathbf{x}) = \mathbf{z}} (-1)^{\mathbf{x} \cdot \mathbf{y}}.\end{aligned}$$

При стандартному вимірюванні ми отримуємо $\mathbf{y}, \mathbf{z}$ з ймовірністю $\frac{1}{2^{2n}} |\alpha_{\mathbf{y}, \mathbf{z}}|^2$.

Подивимось чому дорівнює

$$\alpha_{y,z} = \sum_{x:f(x)=z} (-1)^{x \cdot y}$$

при різних випадках.

Якщо f обертовна, то для кожного z існує єдиний відповідний x . Тобто $|\alpha_{y,z}| = 1$.

Якщо f необертовна, тобто вона є другого типу, то це розбивається на два випадки. Якщо z не належить образу f , то $\alpha_{y,z} = 0$. Інакше, для z існують два прообрази, а значить

$$\alpha_{y,z} = (-1)^{x \cdot y} + (-1)^{(x \oplus s) \cdot y},$$

де $f(x) = f(x \oplus s) = z$. Звідси $|\alpha_{y,z}| = |1 + (-1)^{s \cdot y}|$.

Проаналізуємо ймовірності результатів для верхнього регістру, тобто

$$\Pr(\mathbf{y}) = \frac{1}{2^{2n}} \sum_z |\alpha_{\mathbf{y},z}|^2.$$

Якщо f обертовна, то $\Pr(\mathbf{y}) = \frac{1}{2^n}$.

Якщо f другого типу, то

$$\Pr(\mathbf{y}) = \frac{2^n}{2} \frac{1}{2^{2n}} |1 + (-1)^{\mathbf{s} \cdot \mathbf{y}}|^2 = \begin{cases} 0, & \mathbf{s} \cdot \mathbf{y} \neq 0 \\ \frac{2}{2^n}, & \mathbf{s} \cdot \mathbf{y} = 0 \end{cases}$$

У будь-якому випадку бачимо, що якщо $\Pr(\mathbf{y}) \neq 0$, то $\mathbf{s} \cdot \mathbf{y} = 0$. Тобто значення $\mathbf{y}$, яке ми будемо отримувати при вимірюваннях, завжди буде ортогонально до $\mathbf{s}$ (у просторі F_2^n).

Задача Саймона, розв'язок

Припустимо, що за деяку кількість вимірювань ми знайшли $n - 1$ таких $\mathbf{y}_i$, які є лінійно незалежні. Це дає систему лінійних рівнянь

$$\begin{cases} \mathbf{s} \cdot \mathbf{y}_1 = 0, \\ \mathbf{s} \cdot \mathbf{y}_2 = 0, \\ \vdots \\ \mathbf{s} \cdot \mathbf{y}_{n-1} = 0, \end{cases}$$

яка розв'язується класичним чином. Розв'язками будуть $\mathbf{0}$ та якийсь $\mathbf{s}' \neq \mathbf{0}$.

Перевіряємо умову $f(\mathbf{0}) = f(\mathbf{s}')$. Якщо вона виконується, то значить f другого типу та $\mathbf{s} = \mathbf{s}'$. Якщо ні, то значить f першого типу (обертовна, $\mathbf{s} = 0$).

Це працює лише якщо ми отримали $n - 1$ лінійно незалежних y_i . Але ймовірність цього досить висока. Загалом, ймовірність того, що випадкові n елементів в F_2^n є лінійно незалежними дорівнює

$$\prod_{k=1}^n \left(1 - \frac{1}{2^k}\right) > \prod_{k=1}^{\infty} \left(1 - \frac{1}{2^k}\right) > 0.288788 > 1/4.$$

Нехай для функції $f : \mathbf{B}^n \rightarrow \mathbf{B}$ відома кількість $t \ll 2^n$ прообразів 1. Потрібно знайти хоча б один з цих прообразів, тобто такий $\mathbf{x} \in \mathbf{B}^n$, що $f(\mathbf{x}) = 1$.

Очевидно, що в найгіршому випадку доведеться зробити $2^n - t$ класичних запитів, щоб знайти $\mathbf{x}$. В середньому таких запитів потрібно приблизно $2^n/t$.

Алгоритм Гровера, натомість, дозволяє розв'язати цю задачу за $O(\sqrt{2^n/t})$ квантових запитів до U_f .

Оператор дифузії Гровера

Нехай $|u\rangle = |+\rangle^{\otimes n} = \frac{1}{2^{n/2}} \sum_{\mathbf{x} \in \mathbf{B}^n} |\mathbf{x}\rangle$.

Визначимо унітарний *оператор дифузії Гровера*:

$$U_G = 2|u\rangle\langle u| - I.$$

Не важко бачити, що $U_G U_G^\dagger = I$. До того ж, $U_G^2 = I$. Оператори такого типу також називають рефлексіями (відбиттями).

Геометрично оператор U_G можна уявляти як рефлексію навколо вектору $|u\rangle$. Дійсно, для будь-якого $|\psi\rangle$ результат дії

$$|\psi'\rangle = U_G |\psi\rangle = (2\langle u|\psi\rangle) |u\rangle - |\psi\rangle$$

лежить в площині векторів $|u\rangle, |\psi\rangle$, при цьому відповідні кути співпадають, тобто $\langle u|\psi'\rangle = 2\langle u|\psi\rangle - \langle u|\psi\rangle = \langle u|\psi\rangle$.

Найцікавіше для нас те, як U_G діє на коефіцієнти $\alpha_{\mathbf{x}}$ вектору $|\psi\rangle = \sum_{\mathbf{x} \in \mathbf{B}^n} \alpha_{\mathbf{x}} |\mathbf{x}\rangle$ в розкладі по стандартному базису.
Маємо, що

$$\begin{aligned} |\psi'\rangle &= U_G |\psi\rangle = (2|u\rangle\langle u| - I) \sum_{\mathbf{x} \in \mathbf{B}^n} \alpha_{\mathbf{x}} |\mathbf{x}\rangle = \\ &= 2|u\rangle \sum_{\mathbf{x} \in \mathbf{B}^n} \alpha_{\mathbf{x}} \langle u|\mathbf{x}\rangle - \sum_{\mathbf{x} \in \mathbf{B}^n} \alpha_{\mathbf{x}} |\mathbf{x}\rangle = \frac{2}{2^n} \left(\sum_{\mathbf{x} \in \mathbf{B}^n} |\mathbf{x}\rangle \right) \left(\sum_{\mathbf{x} \in \mathbf{B}^n} \alpha_{\mathbf{x}} \right) - \sum_{\mathbf{x} \in \mathbf{B}^n} \alpha_{\mathbf{x}} |\mathbf{x}\rangle \\ &= \sum_{\mathbf{x} \in \mathbf{B}^n} (2\text{avg}(\alpha) - \alpha_{\mathbf{x}}) |\mathbf{x}\rangle, \quad \text{avg}(\alpha_{\mathbf{x}}) = \frac{1}{2^n} \sum_{\mathbf{x} \in \mathbf{B}^n} \alpha_{\mathbf{x}}. \end{aligned}$$

Таким чином

$$\alpha'_{\mathbf{x}} = 2\text{avg}(\alpha_{\mathbf{x}}) - \alpha_{\mathbf{x}}, \quad \text{avg}(\alpha'_{\mathbf{x}}) = \text{avg}(\alpha_{\mathbf{x}}).$$

Алгоритм пошуку Гровера, дія $U_f U_G$

Згадаємо тепер про метод відкату фази. Маємо, що

$$U_f |\psi\rangle |-\rangle = \sum_{\mathbf{x} \in \mathbf{B}^n} U_f \alpha_{\mathbf{x}} |\mathbf{x}\rangle |-\rangle = \sum_{\mathbf{x} \in \mathbf{B}^n} (-1)^{f(\mathbf{x})} \alpha_{\mathbf{x}} |\mathbf{x}\rangle |-\rangle.$$

Тобто дія U_f множить коефіцієнт $\alpha_{\mathbf{x}}$ на -1 якщо $f(\mathbf{x}) = 1$.

Припустимо, що усі $\alpha_{\mathbf{x}} = \frac{1}{2^{n/2}}$. Тоді

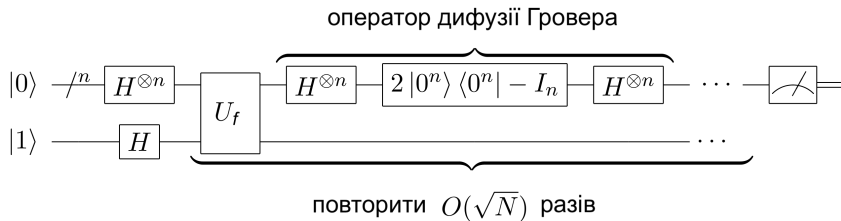
$\text{avg}((-1)^{f(\mathbf{x})} \alpha_{\mathbf{x}}) < \approx \text{avg}(\alpha_{\mathbf{x}}) = \frac{1}{2^{n/2}}$ оскільки $t \ll 2^n$. Після застосування оператора Гровера до верхнього регістру отримуємо нові значення коефіцієнтів

$$\alpha'_{\mathbf{x}} = 2 \text{avg}((-1)^{f(\mathbf{x})} \alpha_{\mathbf{x}}) - (-1)^{f(\mathbf{x})} \alpha_{\mathbf{x}}.$$

Не важко бачити, що $\alpha'_{\mathbf{x}} > \approx \alpha_{\mathbf{x}}$ там де $f(\mathbf{x}) = 1$, та $\alpha'_{\mathbf{x}} < \approx \alpha_{\mathbf{x}}$ там де $f(\mathbf{x}) = 0$.

Алгоритм пошуку Гровера

Ідея алгоритму Гровера полягає у рекурсивному застосуванні пари операторів U_f та U_G , щоб в результаті збільшити модулі коефіцієнтів α_x там де $f(x) = 1$, та зменшити там де $f(x) = 0$.

Оптимальним значенням ітерацій буде $\approx \frac{\pi}{4} \sqrt{2^n/t}$ з ймовірністю $> 1/2$ отримати шукане значення x при вимірюванні. Покажемо це.

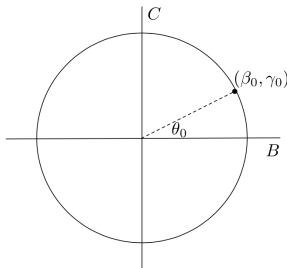
Алгоритм пошуку Гровера, доведення

Стан верхнього регістру після i ітерацій буде мати вигляд

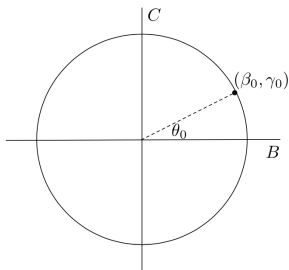
$$|\psi_i\rangle = \beta_i \frac{1}{\sqrt{2^n - t}} \sum_{\mathbf{x}: f(\mathbf{x})=0} |\mathbf{x}\rangle + \gamma_i \frac{1}{\sqrt{t}} \sum_{\mathbf{x}: f(\mathbf{x})=1} |\mathbf{x}\rangle,$$

де $\beta_i^2 + \gamma_i^2 = 1$. Причому $\beta_0 = \sqrt{\frac{2^n - t}{2^n}}$, $\gamma_0 = \sqrt{\frac{t}{2^n}}$.

Таку пару чисел β_i, γ_i зручно параметризувати кутом θ_i , таким що $\sin(\theta_i) = \gamma_i$, $\cos(\theta_i) = \beta_i$.

Алгоритм пошуку Гровера, доведення

Операція U_f буде діяти як $(\beta, \gamma) \rightarrow (\beta, -\gamma)$, тобто як рефлексія відносно вісі B . В свою чергу, операція U_G буде діяти як рефлексія відносно вектору (β_0, γ_0) . Дійсно, якщо визначити $|\psi_{\beta, \gamma}\rangle$ подібно до $|\psi_i\rangle$, то не важко бачити, що

$$\langle u | \psi_{\beta, \gamma} \rangle = \langle \psi_{\beta_0, \gamma_0} | \psi_{\beta, \gamma} \rangle = \beta \beta_0 + \gamma \gamma_0,$$

що дорівнює скалярному добутку між (β, γ) та (β_0, γ_0) . Але ж для $|\psi_{\beta', \gamma'}\rangle = U_G |\psi_{\beta, \gamma}\rangle$ ми маємо $\langle u | \psi_{\beta', \gamma'} \rangle = \langle u | \psi_{\beta, \gamma} \rangle$. Звідси (β', γ') має такий самий скалярний добуток з (β_0, γ_0) .

Алгоритм пошуку Гровера, доведення

Разом ці дві рефлексії діють як поворот на кут $2\theta_0$ проти годинникової стрілки. Звідси

$$\theta_i = (2i + 1)\theta_0.$$

Найкращий час для вимірювання це коли $\beta_i \approx 0$, тобто $\theta_i \approx \pi/2$.

Тож ідеальна кількість кроків k задовольняє рівнянню

$$(2k + 1)\theta_0 \approx \pi/2,$$

звідси k потрібно взяти найближчим цілим числом до

$$\frac{1}{2}\left(\frac{\pi}{2\theta_0} - 1\right) = \frac{\pi}{4 \arcsin(\sqrt{t/2^n})} - \frac{1}{2} \approx \frac{\pi}{4} \sqrt{2^n/t}.$$

При цьому ймовірність отримати шуканий x при вимірюванні буде

$$\gamma_k^2 \gg \frac{1}{2}.$$

Якщо t наперед не відомо, то можна пробувати перебирати $k = 1, 2, 4, 8, \dots, \frac{\pi}{4}\sqrt{2^n}$ послідовно. Оскільки це геометрична прогресія, то загальна кількість кроків буде мати порядок $O(\sqrt{2^n})$.

Відомо, що алгоритм Гровера є асимптотично оптимальним, тобто для розв'язання задачі пошуку кількість запитів до оракулу має бути порядку $\Omega(\sqrt{2^n})$.

1. Яка ймовірність отримати $y = 0^n$ при вимірюванні верхнього регістру в алгоритмі Саймона, якщо
 - а) f обертовна (першого типу)
 - б) f другого типу
2. Зобразити оператор $I - 2|0^n\rangle\langle 0^n|$, що діє на n кубітах, як мультиконтрольовану однокубітну операцію.
3. Які власні значення будуть у оператора дифузії Гровера? Тобто знайти всі λ , такі що $U_G |\psi\rangle = \lambda |\psi\rangle$ для деякого $|\psi\rangle$.